

YTTRANDE

Datum 2014-04-24

Dnr 1400858

1 (5)

Diskrimineringsombudsmannen

Box 3686

103 59 Stockholm

Ärende ANM 2014/76

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har begärt att Region Skåne lämnar synpunkter på en anmälan som inkommit där anmälaren anser sig diskriminerad av Skånetrafiken.

Av anmälan framgår bland annat att anmälaren anser att Skånetrafikens resevillkor för kollektivtrafiken i Södra Sverige ("Allmänna resevillkor"), bilaga 1, är diskriminerande. Den punkt som ifrågasätts är punkten 6.6 av vilken det framgår att elrullstol med styre (elscooter) endast får medföras per tåg. Anmälaren anser att det är diskriminerande att resenärer som färdas på en sk elscooter inte får åka med Skånetrafikens bussar.

Om Skånetrafikens Allmänna resevillkor

Skånetrafiken är en förvaltning inom Region Skåne. Skånetrafikens allmänna resevillkor är antagna av regionfullmäktige. De Allmänna resevillkoren gäller för resor med Skånetrafiken, Hallandstrafiken, Länstrafiken Kronoberg, Blekingetrafiken, Kalmar Länstrafik och Jönköpings Länstrafik. Resevillkoren gäller vidare för resor med Öresundståg med Västtrafik. Resevillkoren reglerar de olika frågor som kan uppkomma mellan Trafikhuvudmännen och deras Resenärer i samband med resor mellan och inom Sydlänen. De allmänna resevillkoren innehåller bl a allmänna föreskrifter om resan. Dessa föreskrifter gäller t ex vad som får medföras på resan i form av handbagage, cykel, barnvagn, husdjur mm. Det finns också ett särskilt avsnitt, kapitel VI, som reglerar särskild service till personer med funktionshinder. Av punkten 6.6 framgår i vilken utsträckning förflyttningshjälpmedel kan medtas under resa. Elrullstol med styre (elscooter) får endast medföras på tåg.

Inställning

Region Skåne bestrider att Skånetrafikens Allmänna resevillkor i kollektivtrafiken skulle vara diskriminerande. Resevillkoren är objektiva och har utformats på sakliga grunder och utifrån gällande rätt. Förbudet mot att medföra elscooter på

buss finns av säkerhetsskäl och har stöd i gällande trafikförordning och nationella riktlinjer i branschen. Begränsningen i vad för föremål som får transporteras på Skånetrafikens bussar har införts av säkerhetsskäl och är under inga omständigheter diskriminerande mot personer med funktionsnedsättning.

Svar på DO:s frågor

Anledningen till att elrullstol med styre endast får medföras på tåg

Anledningen till att det inte är tillåtet att färdas på buss i en elrullstol med styre är att en sådan last i fordonet skulle utgöra en säkerhetsrisk som inte Skånetrafiken kan hantera. Under inga omständigheter kan Skånetrafiken utsätta sina resenärer för säkerhetsrisker. Det är en skyldighet Skånetrafiken har under gällande rätt.

I 3 kapitlet Trafikförordningen (1998:1276) anges följande.

79 § På eller i ett fordon får passagerare inte tas med i sådant antal eller placeras på sådant sätt att fara kan uppstå.

80 § Last får inte medföras på eller i ett fordon på sådant sätt att den kan

- 1. utgöra fara för person,*
- 2. orsaka skador på egendom,*
- 3. släpa efter eller falla av fordonet,*
- 4. orsaka störande dammbildning eller liknande,*
- 5. försvåra körningen av fordonet, eller*
- 6. framkalla onödigt buller.*

Lasten skall vara fastgjord om det krävs med hänsyn till lastutrymmets eller lastens beskaffenhet. Om det behövs skall lasten vara övertäckt.

Den bedömning som gjorts i branschen mot bakgrund av trafikförordningen är att elscootern i sin teknik och konstruktion är olämplig som last i ett annat fordon. Till skillnad från elrullstolar saknas nästan alltid godkända tester för trafik och fasthållningsanordningar som klarar de krafter som kan bli gällande vid en kollision. Elscootern har till skillnad från rullstolen ett styre som kan skada medresenärer. Elscootern är oftast också mer instabil och kan välta på medresenärer. Primärt är det ”cykelstyret” som skiljer en scooter från en rullstol. Styret är den del som gör scootern mest olämplig i trafik i ett fordon med resenärer.

Sammanfattande gäller tre huvudskäl;

- Säkerhet för andra resenärer i fordonet, medresenärer
- Säkerhet för resenären sittande på elscootern
- Konstruktionen/funktionen på en elscooter

Skånetrafikens resevillkor följer Svensk kollektivtrafiks nationella riktlinjer, vilka tagits fram i samarbete med Hjälpmedelsinstitutet (HI). Syftet med dessa rekommendationer är att brukare av rullstolar ska kunna åka säkert i kollektivtrafiken. I framtagandet av dessa riktlinjer har även brukarorganisationerna deltagit. Initiativet till rekommendationerna kommer från Västra Götalandsregionen. Närmare 20 organisationer har deltagit i arbetsgruppen som tagit fram de nationella rekommendationerna, t.ex. Banverket, Luftfartsstyrelsen, Swedish Medtech, Vägverket, Svensk Kollektivtrafik och Hjälpmedelsinstitutet m.fl.

De rekommendationer som finns avser resor med buss, tåg, spårvagn, flyg och Specialfordon (färdtjänstbuss). De anger bland annat mått och fasthållning som är väsentliga för att resenärer som använder rullstol ska åka säkert i de olika fordonen. Trafikhuvudmännen fattar beslut lokalt om rekommendationerna gäller inom deras län, men det är en stark rekommendation från Svensk Kollektivtrafik att man följer dem.

Nationella rekommendationer från Svensk kollektivtrafik finns bl a avseende tåg, bilaga 2,
<http://www.svenskkollektivtrafik.se/Documents/Publikationer/Faktablad%20Tagresor%20NY.pdf>

Samt avseende buss, bilaga 3,
<http://www.svenskkollektivtrafik.se/Global/Fakta%20och%20publikationer/publikationer/buss09-bestnr.pdf>

I dessa publikationer framgår maximala mått och vikt på rullstol vid resa. Det framgår också tydligt i Busspublikationen att elrullstol med styre, sk elscooter inte får tas med vid bussresa. Även nätverket MERIT (Mötesplats för erfarenhetsbyte om integrerad trafik) har tagit fram rapporten ”Hjälpmedel i kollektivtrafiken” med samma slutsats avseende elscooter.

Eftersom det finns en nationell rekommendation med avseende på transport av elscooter i buss har Region Skåne inte gjort någon egen skriftlig utredning. De skäl som lyfts fram i samband med framtagandet av de nationella rekommendationerna är bl a att

- Styret i midjehöjd lätt kan skada medresenärer,
- Ofta finns backspeglar som också sitter i midjehöjd,
- Instabilitet som gör att scootern lättare välter,
- Många har korgar som påverkar balansen på scootern mycket negativt,
- En trehjulig scooter har sämre friktion mot golvet,
- Fasthållningsanordningar saknas och saknar ofta godkännande,
- Det finns ofta en liten kaross som gör det svårt att koppla någon form av fasthållning,

- Sitsen är inte bevisat stabil och säker för brukaren sittande i trafik - den är ofta en form av en pelarstol, modell kontorsstol, vars stabilitet och säkerhet är helt oprövad i de krafter som kan uppstå i ett fordon vid hård inbromsning eller kollision,
- Sitsen har ofta ett lågt ryggstöd utan stöd vid baklänges resande,
- Elscootern får svårt att kunna backa intill vid en rullstolsplats för baklänges resande,
- Stora modeller för utomhusbruk är mycket stora ytmässigt och fungerar inte i ett fordon,
- Elscootrar säljs i öppna marknaden på olika elvaruhus och webbsidor som Blocket och om dessa saknas såväl kunskap om dess säkerhet som konstruktion.

Påstådd diskriminering

Region Skåne vill tydligt markera att Region Skåne helt tar avstånd från diskriminering. Region Skåne bedriver ett omfattande arbete för att motverka diskriminering och får att underlätta resandet för alla resenärer.

Gällande föreskrifter som rör trafiksäkerhet gör att det är nödvändigt att ha ett förbud mot elscooter i buss eftersom det skulle innebära att säkerhetsföreskrifterna inte kan uppfyllas. Den olägenhet som resa med elscooter på buss skulle medföra, dvs säkerhetsrisk för såväl resenären själv som andra resenärer, väger enligt Skånetrafikens bedömning inte upp att den fördel som personer som färdas på elscooter kan dra av att kunna ta med denna typ av förflyttningshjälpmedel på Skånetrafikens bussar.

Vad särskilt gäller diskrimineringslagens tillämplighet är det Region Skånes uppfattning att diskrimineringslagen inte är tillämplig vad gäller förbudet om elscooter på bussar av säkerhetsskäl. Av propositionen till diskrimineringslagen ”Ett starkare skydd mot diskriminering” prop. 2007/08:95 s 520 framgår att diskrimineringsförbudet ger inget skydd mot missgynnande av personer med funktionshinder på grund av bristande tillgänglighet. Det är alltså inte diskriminering i strid med denna paragraf om t.ex. den fysiska möjligheten att vinna tillträde är förminskad för en funktionshindrad på grund av att en lokal eller anläggning saknar hissar eller andra hjälpmedel. Den aktuella frågan avser en fråga om tillgänglighet till bussar för personer som färdas på en elscooter. Det är således inte fråga om någon form av diskriminering i diskrimineringslagens mening.

Regeringen har föreslagit ändringar i diskrimineringslagen. Förslaget innebär att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning införs som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. I propositionen ”Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering” prop. 2013/14:198 utgiven den 20 mars 2014 s 124 anges följande. Med bristande tillgänglighet avses att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag eller annan författning och med hänsyn till de ekonomiska

och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde samt andra omständigheter av betydelse.

Det aktuella förbudet i Skånetrafikens resevillkor riktar sig mot en viss typ av fordon, elscooter. Det aktuella fordonet elscooter bedöms utgöra en säkerhetsrisk vid transport med buss. Förbudet riktar sig således mot det aktuella förflyttningshjälpmedlet och inte mot personer med funktionsnedsättning som vill ta med förflyttningshjälpmedlet på bussresa. Skånetrafiken gör sitt yttersta för att göra bussresor tillgängliga för alla resenärer inte minst för resenärer med funktionsnedsättning. Elscooter är inte tillåtet på buss för att kunna upprätthålla den säkerhet som föreskrivs i bla Trafikförordningen. Genom att ge resenärer möjlighet att ta med elscooter i de färdmedel där man bedömer att säkerheten kan tillgodoses genom tekniska möjligheter har Skånetrafiken vidtagit de åtgärder som kan anses rimliga för att underlätta resandet för resenärer med funktionsnedsättning som transporterar sig på en elscooter. Skånetrafiken erbjuder tex resa med specialfordon vid resa med elscooter. Det finns även möjlighet att resa med tåg.

Det handlar inte om att en person förvägras resa på grund av att denne har funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har en grundläggande rätt till transport. En person med funktionsnedsättning som transporterar sig på ett visst fordon eller hjälpmedel kan dock inte erbjudas transport om en sådan transport skulle komma att strida mot gällande säkerhetsbestämmelser. Detsamma gäller om fordonets storlek gör det fysiskt omöjligt att ta ombord eller transportera personen ifråga. När det gäller tillgänglighetsåtgärder i fråga om transporter bör det anses vara själva resmöjligheten som utgör tjänstens kärninnehåll. Villkoren hindrar således inte själva resandet utan endast vad som kan tas med på fordonet. Begränsningar i denna rätt av säkerhetsskäl är inte diskriminerande.

Skånetrafikens förbud omfattar inte, som görs gällande, alla färdmedel förutom tåg. Resenärer med elscooter får färdas på såväl tåg som andra specialfordon. I dessa andra färdmedel finns särskilda anpassningar/utrymmen som är avsedda för transport av andra fordon som tex elscooter. Säkerhetsrisken har därför bedömts som mindre vid resa med sådana färdmedel.

Sammanfattningsvis vidhåller Skånetrafiken nödvändigheten i det aktuella förbudet mot att elscooter av säkerhetsskäl inte får transporteras i Skånetrafikens bussar. Förbudet är förenligt med gällande rätt.

Pia Kinhult

Regionstyrelsens ordförande